

Captain of the MOTHERSHIP

LILLEHAMMER/NEW YORK: Hun er født og delvis oppvokst på Lillehammer, hun er kunstneraktivist i New York med eget galleri og kunstnerkollektiv, og stiller i disse dager ut i Rush Arts Gallery i Chelsea, New York, som eies av rapmogulen Russell Simmons. Dette skjer under Armory Show-kunstmessa, som er en riktig big deal i den amerikanske kunstverdenen.

TORE FEIRING

tores@byavis.no

Sol Kjøk er billedkunstner, grunnlegger og primus motor for visningsstedet NOOSPHERE Arts på Manhattan og kunstnerkollektivet Mothership i Brooklyn. NOOSPHERE Arts er et visningssted for norsk kunst i USA generelt og New York spesielt. Men, som de fleste andre kunstprosjekter, økonomien er haltende, så langt har Kjøk lagt ut fra egen lomme.

Gir norske kunstnere en mulighet

Håpet er at norske kulturmyndigheter skal komme på banen og yte sin skjerv for på den måten å promotere norsk kunst "over there". - Jeg er billedkunstner som har åpnet et kunstnerdrevet visningssted, sier hun i et epost til Byavis, - ordet «galleri» gir helt feil assosiasjoner til NOOSPHERE Arts' virksomhet. Det hele hviler på et egalitært grunnpremiss.

- Dette er ikke mitt private visningssted, og det er heller ikke et kommersielt sted. NOOSPHERE Arts skal fungere som et eksponeringssted, ikke som et salgssted. Kall det en plattform for norske kunstneres videre arbeid internasjonalt. Det er et samarbeid mellom alle involverte og alt arbeid er

basert på frivillighet, skriver hun videre. - Jeg har vært veldig heldig som har folk rundt meg som er villig til å jobbe for NOOSPHERE Arts.

- Som visningssted for norsk kunst gir vi en mulighet til norske kunstnere som ikke fantes da jeg var nyslått kunstner her på slutten av 1990-tallet.

På fire år har NOOSPHERE Arts gitt norsk kunst en arena i New York, kunstnerne er like varierte som kunstformene, de blitt anmeldt og omtalt i toneangivende medier, inkludert både Artforum, NY Times og Village Voice. Huffington Post rangerte i sommer visningsstedet som topp 5 steder å besøke i New York og BBC viste i fjor sommer opptak både fra NOOSPHERE og Moderskipet.

Lillehammer Malerisamling

Sol Kjøk, eller Solveig som hun hette fra fødselen av (hun skiftet navn av flere grunner, både språklige, litterære og kvinnepolitiske), er født i Lillehammer og bodde her til hun var 10 år gammel, da flyttet de til Bag i Valdres hvor hennes mor er ifra.

- Jeg husker veldig godt en skolelekkursjon i andre klasse til det som den gang het Lillehammer Malerisamling, minnes hun. - Det var første gang jeg var på kunstmuseum, og det gjorde virkelig inntrykk. Elevene ble bedt om å kopiere ett av de utstilte verkene, og jeg valgte Edvard Munchs maleri av Ida Roede.

I løpet av barneskoleårene på Lillehammer fikk hun også sine første tegninger på trykk i lokalavisen (- hurra for datidens Gudbrandsdølen!, skriver hun), og det ga mersmak. - Det var mens jeg bodde på Lillehammer som liten at jeg bestemte meg for å bli kunstner, minnes hun videre.

- Jeg tenker fortsatt på Lillehammer som hjembyen min og har fremdeles flere kjente i byen. Når jeg ser «Lilyhammer», har jeg den

SATTE DET HELE IGANG: I den gang Lillehammer Malerisamlings lokaler oppdaget den unge Solveig Kjøk kunsten og møte med Edvard Munchs Ida Roede satte henne på kunstnersporet.

ene opplevelsen av kognitiv dissonans etter den andre, kontinuerlige kollisjoner mellom mitt tidlige liv og det nåværende (Sol Kjøk påstår selv å ha noen slike gudfartryper rundt seg, les videre)

Ut i verden som 19-åring

Kunstudannelsen har Sol Kjøk tatt utenlands. På hennes CV kan vi lese Frankrike og Paris, Wien, Colombia og USA, hvorfor denne utferdstrangen? - Yndlingsboka mi

som liten var «Sinbad Sjøfareren», og jeg visste tidlig at jeg ville ut og se meg om. Under oppveksten hadde jeg ikke kontakt med noe kunstmiljø hvor jeg kunne lære mer om det jeg alltid har vært mest opptatt av, og det opplevde jeg som et stort savn. Jeg følte at jeg måtte dra ut i verden for å finne «mine» folk. Videre har jeg alltid vært svært interessert i språk, og ønsket derfor å bo på steder hvor jeg kunne praktisere og lære.

Kastet ut

Kjøk kom seg også inn på Kunstakademiet i Wien som 21-åring, men ble etter kort tid kastet ut, forteller hun: - Jeg ønsket å gå i fotsporene til min favorittkunstner (den gang som nå), Egon Schiele. Det jeg ikke var klar over, var at på Kunstakademiet i Wien, hvor Schiele i sin tid studerte, er det opptakspørve våren for inntak. Da jeg troppet opp på høstparten for å være i Wien ett skoleår, var det allerede for seint å søke. Dermed fant jeg en annen løsning: jeg gjorde mitt beste for å skli inn mellom de andre studentene og gikk bare inn på tegnesalen og satte i gang. Dette fungerte fint i drøyt 3 måneders tid. Så en dag kom én av de eldste, strengeste og mest respekterte professorene bort til meg for å kommentere tegningen min. Han hadde mye fint å si om skissen, men så begynte han å spørre og grave om hvem som var hovedlæreren min og hvor jeg hørte hjemme. Da klarte jeg ikke å opprettholde bløffen lenger, og ble avslørt. Professoren ble eitrende forbannet og kastet meg sporenstreks ut på gata med ei kraftsalve: «So eine ungläubliche Frechheit! Na also, unverschäm! Heraus, Fräulein!»

Historien om Tony A

Men det ordnet seg for henne til slutt, og i 1998 fant hun seg selv som nyutdannet kunstner fra Parsons School of Design i New York.

Sammen med medstudenter fra MFA-programmet leide de seg inn i et fabrikklokale i det da polskdominerte nabolaget Greenpoint i Brooklyn. Et område som ennå ikke var blitt «oppdaget» av eiendomsutviklere og husaier.

- Vi brukte halvannet år på å bygge om lokalet til atelierer, der vi også bodde ulovlig, forteller Kjøk. - Så fikk vi høre at bygningen var solgt, uten at vi fikk vite hvem den nye eieren var. Urovekkende ting begynte å skje. En svart varebil med en svart brande som skulte mørkt på oss begynte å kjøre rundt kvartalet. I følge Kjøk er type som var hyrt inn for å skremme vekk de mange kunstnerne som hadde slått rot i bygningen. Så dro jeg til Byarkivet, satt der en hel dag og bladde meg frem til kjøpekontrakten. Det viste seg at den nye eieren var en viss Tony A, født på Sicilia og berytet for å kjøpe opp fabrikklokaler i området og kaste ut leieboerne for å bygge om til filmstudio

Rørleggeren

Tony viste seg å være en type som bevisst flyr under radaren, en fyr ingen visste hvem egentlig var. Men da hadde han ikke regnet med en illsint, norsk kvinne: - Jeg fant ut hvor kontoret hans var og presenterte meg der flere ganger, jeg plantet meg i sofaen og ble sittende, men fikk aldri audiens, forteller Kjøk. - Så en grytidlig morgen kom ei venninne for å låne noen penger av meg, og jeg stakk ut på trappa i pysj og morratryne. Mens vi sto og snakket på den øverste avsatsen, kom en rørlegger som hadde vært innom noen uker før for å sjekke utslagsvasken, gående oppover trappa. Idet han får øye på meg snur han brått, og forsvinner. Han kom ikke tilbake. Så går det enda noen uker, og kollektivet mitt får utkastelsesorden teipet på døra og blir stevnet for retten. Da jeg ble kalt opp i vitneboksen og omsider konfrontert med vår "usynlige" fiende, skjønte jeg at fyren som hadde gitt seg ut for å være rørlegger, var den nye eieren! Jeg skjønte også hvorfor han ble så skremt av å se meg i pysjen på morgenen, for i mellomtida hadde jeg lest meg opp på rettinghetene til kunstnere som bor ulovlig i kommersielle lokaler.

Kan du bevise at huseieren har kjent til boforholdet, er det vedkommendes ansvar å sørge for at dette lovlig-gjøres. - Nå kunne jeg jo både tidfeste og føre vitne for at Tony hadde kjennskap til dette, så det ble til at dommeren tok mitt ord over eiendomshaiens. Dermed begynte saken å rulle i rettsapparatet, og slik fikk jeg kjøpt meg litt tid, forteller Kjøk.

Gode venn og mesen

- Nå som jeg visste hvordan mannen så ut, begynte jeg å fot-

HENGER I TAU: - Både dans, akrobatikk og den oransjerøde fletta inngår som elementer i bildene mine, sier Sol Kjøk, - det er viktig å selv gå gjennom de bevegelsene jeg vil fange i bildet å hvordan skal du formidle hvordan det kjennes å henge i et tau dersom du ikke har følt det på egen kropp? Foto av Gisella Sorrentino

DANSERE PÅ TAKET: Dans på Moderskipets tak. Sol Kjøk til venstre, sammen med to norske kunstnere, Anki King i grønt, Elisabeth Ferøy i rustrodt. Foto: Wren Steiner

følge ham i nabolaget hvor filmtudioene hans ligger, og stoppet ham med argumenter om å få bli i bygget. Dette varte ett års tid, og det underlige som skjedde, var at underveis begynte vi to, mot all forventning, å like hverandre. En dag hadde han fått nok av masingen og slang ut med armene: - Fine! I give in! You win! og tilbød oss et annet lokale i nærheten, som han pusset opp etter mine tegninger. Dette lokalet ble til kunstnerkollektivet Mothership, som også fungerer som en forlengelse av NOoSPHERE Arts, med tidsbasert kunst på taket om sommeren.

Det hører med til historien at Tony A. nå har blitt en storsamler av Sol Kjøs kunst, og også litt av en mesen for eksponering av norsk kunst i New York. I kjølvannet av en utstilling hun hadde på Bill Hodges Gallery høsten 2010, ringte han Kjøk for å si at han hadde merket seg at det var begynt å dukke opp så mange nye gallerier i nabolaget Lower East Side. - Jeg har nå et butikkløst stående tomt der, sa han, - så kanskje du kan tenke deg å lage en utstilling der med ditt eget arbeid? Kjøk sa umiddelbart ja. På det tidspunktet hadde hun ingen ambisjoner om å drive visningssted, men så begynte snøballen å rulle. - Så nå, mer enn fire år etter, eksisterer NOoSPHERE Arts fortsatt i Tonys lokale, skriver Kjøk.

- Jeg har nå nådd punktet hvor jeg ikke lenger ønsker å stå for disse utgiftene ved å drive visningsstedet selv, i tillegg til å jobbe gratis, så dersom det ikke kommer inn forsterkninger innen høsten 2015, kommer jeg til å overføre leiekontrakten til en New York-kunstnerorganisasjon. De kan føre vår arv som eksperimentell kunstnerdrevet eksponeringsplattform videre, men fokuset på Norge vil da dessverre forsvinne, skriver hun i eposten til Byavisa.

Figurativ og ekspressiv

Sol Kjøk lever godt av kunsten sin, ved siden av malerier designer hun også egne klær og driver med performance-opptredener. Som hun selv sier og skriver: - Jeg har til salt i maten, nok til å leve et godt liv og gjøre de tingene jeg vil, og jeg føler at det er et privilegium å kunne holde på med det en liker aller best.

Hun maler figurativt, og tegner med et ekspressivt formspråk. - Arbeidene mine har imidlertid sitt utspring i fysiske performance, og kan følgelig forstås som sjangeroverskridende. Jeg driver også med «kunst som ekstrem sport» når jeg lager digre veggtegninger på stedet i løpet av svært begrenset tid forut for utstillingsåpning. I denne intense perioden bor jeg på visningsstedet døgnet rundt og sover og spiser svært lite. Så langt har jeg gjort dette i gallerier og museer i New York, Berlin, Sverige og Oslo, forteller Kjøk oss.

Hun synes det er synd at det fortsatt er en del motstand mot figurativ kunst innen toneangivende kretser i Norge, - men heldigvis litt mindre nå enn den gangen jeg dro fra landet. Den største forskjellen på NYC-kunstscenen og miljøet hjemme i Norge er at her finnes det ikke bare én enkelt liten sfære om bestemmer hva som ansees for å være god kunst, hevder Sol Kjøk avslutningsvis, - det er denne mangfoldigheten og åpenheten jeg liker best ved New York. Det er alltid flere måter å gjøre tingene på, og uansett hvor sære og smale interesser du måtte ha, kan du alltid finne noen å dele dem med.

GALLERIÅPNING: Sol Kjøk sammen med sammen med Katy Gunn (til venstre), en amerikansk musiker og performancekunstner som hun samarbeider med om tverrdisiplinære prosjekter. Bildet er tatt under utstillingsåpningen på Rush Gallery sist lordag. Kunstnerne står foran et av Kjøks verk. Foto: Cojo/Artsucks.com